

UDK 902/904 (497.5)
ISSN 1845-8408

HRVATSKI ARHEOLOŠKI GODIŠNJAK

9/2012

Križić

Sonde se nalaze duž zapadnog zida utvrde: jedna s vanjske strane (S2) i dvije s unutarnje strane zida, tj. u prostorijama unutar same utvrde (S1, S3). Unutar sonde 2 (S2) otkrivena su i dva zida koja čine dijelove obrambenih struktura, koje kruže oko čitave utvrde. Navedeni prostor stanovnici utvrde u 15. i 16. st. upotrebljavali su kao otpadnu jamu u kojoj je pronađena velika količina životinjskih kostiju, školjaka (kamenice i dagnje), keramičkih posuda, nekoliko fragmenata staklenih posuda i jedan srebrni mletački novčić. Pronađeno je više željeznih predmeta svakodnevnog upotrebe (čavli, noževi) te nekoliko vrhova strijelica samostrijela (veretona), koji pripadaju naoružanju. Osobito su brojni ulomci keramike, među kojima se javljaju i ukrašene keramičke čaše koje su rijetki nalazi u Dalmaciji. Unutar utvrde u sondama 1 i 3 (S1/S3) također se javlja sličan arheološki materijal koji pripada ostacima prehrane (životinjske kosti, školjke) te predmetima svakodnevnog namjene (keramičke i staklene posude, metalni nalazi čavala, klinova i noževa) i oružju (željezni veretoni i kameni projektili). Najbrojnije je grubo kuhinjsko posuđe, no u manjoj mjeri pojavljuje se i glazirano stolno posuđe, među kojim se javlja engobirano oslikano i majoličko posuđe, i to uglavnom vrčevi. Pronađeni su i ulomci staklenih čaša *krautstrunk* te jedan privjesak u obliku križića. Pronađeni arheološki materijal može se datirati od sredine 15. do sredine 16. st., što u potpunosti odgovara vremenu upotrebe utvrde koje se navodi i u povijesnim izvorima.

Literatura

Gusar, Ćurković 2011 K. Gusar, M. Ćurković, Utvrda Kličevica, rezultati arheoloških istraživanja 1990. godine, Benkovac, 2011.

Marin Ćurković

Summary

In 2012 systematic archaeological excavations were undertaken at the Kličevica fort. The fort is located 3 km west of Benkovac near the village of Rašević. The construction of the fort was initiated in 1453 by Grgur Kurjaković, the son of Duke Kurjaković Krbavski. In 1527 the fort fell into the

hands of the Ottomans who kept it up to 1550. The fort had a trapeze plan with an oval shaped tower on its north-east corner. The explorations in 2012 focused on the area of the interior and exterior of the fort where three probes were cut. The archaeological material found can be dated to the period from the mid 15th to the mid 16th centuries which completely corresponds to the time the fort was used and to historical sources.

Redni broj: 313

Lokalitet: Uvala Plemići – podmorje

Naselje: Rtina

Grad/općina: Ražanac

Pravni status: postupak u tijeku

Razdoblje: A

Vrsta radova: podmorsko istraživanje

Zahvaljujući dojavi Pere Kožula iz Ražanca, prikupljeni su prvi podaci o postojanju arheološkog lokaliteta u Plemićima, uvali između Ljupča i Rtine. Pregledom toga novootkrivenog nalazišta, oko 20 km sjeverno od Zadra zamijećena je mnogobrojna i raznovrsna keramika iz rimskoga razdoblja. Debele naslage zapečene zemlje u profilu erodirane obale, kao i međusobno slijepljeni crepovi koji su bili odbačeni kao škart, upućivali su na arheološke tragove rimske keramičarske radionice, prve na širem području zadarskoga zaleđa. Zbog toga je na prijelazu iz listopada u studeni 2012. lokalitet prvi put probno istražen, što je financiralo Ministarstvo kulture. U istraživanjima su sudjelovali djelatnici Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, i to doc. dr. sc. Mato Ilkić (voditelj istraživanja), prof. dr. sc. Zdenko Brusić (zamjenik voditelja) i znanstveni novak Mate Parica. Tijekom cijelog istraživanja pomagao im je student Antonio Nađ. U istraživanju su povremeno sudjelovali i dr. sc. Nina Lončar, dr. sc. Dario Vujević, dr. sc. Luka Bekić, Marko Meštrov i Mladen Pešić.

Pregledom morskog dna u uvali Plemići uočeni su arheološki tragovi dvaju rimskih gatova od lomljenoga kamena. Međusobno su udaljeni oko 200 m, a pružaju se približno u smjeru sjeverozapada. Na položaju istočnoga gata, na dubini od oko 1,5 m postavljene su dvije sonde veličine

Naslage rimske keramike u profilu erodirane obale

Arheološki lokalitet u uvali Plemići

2x2 m. Kulturni sloj u njima, debljine približno pola metra, obiluje raznovrsnim ulomcima keramike. Zastupljene su amfore, primjerice one s ravnim dnom, slijede poklopci, posuđe za svakodnevnu uporabu te opeke i crepovi. Na ulomku jedne tegule nalazi se pečat u pravokutnom polju s reljefnim natpisom M[VTTIEN], koji se možda odnosi na ime vlasnika pretpostavljene keramičarske radionice. Restituciju pečata omogućio je jedan cjelovit nalaz iz Nina, koji je označen istom matricom. Na kopnu, neposredno uz podvodne ostatke istočnoga gata, i to u donjem dijelu erodirane obale, vidljivi su ostaci kanala građenog od tegula i kamena. Nekoliko desetaka metara zapadnije leže ostaci oko 2 m debelih zidova građenih od kamena sa žbukom. Tu je otkrivena brončana kovanica iz razdoblja rane vladavine rimskoga cara Augusta (27. g. pr. Kr. – 14. g. po. Kr.). Na kopnom dijelu, i to nedaleko od arheoloških ostataka zapadnoga

Ulomak tegule s pečatom M[VTTIEN]

gata, u profilu erodirane vododerine istražen je polovično sačuvan paljevinski grob. Sudeći prema priložima u njemu, i to keramičkim lucernama, vjerojatno pripada ranom carskom razdoblju. Pokretna arheološka građa s toga lokaliteta dijelom je na čišćenju u zadarskom odjelu Hrvatskog restauratorskog zavoda, dok je sve ostalo (radi znanstvene obrade) na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Gledajući u cjelini, višeslojne naslage zapečene zemlje, raznovrsna keramika, a osobito škart, tj. odbačeni crepovi, koji su se prilikom pečenja bili međusobno slijepili, upućuju na to da se uz uvalu Plemići u rimskom razdoblju proizvodila građevinska i uporabna keramika, a možda i amfore, i to s ravnim dnom. Tu se logično i mogu očekivati keramičarske peći. Naime, između Ljupča i Rtine nalaze se debele naslage gline, ali i izvori vode, tj. prirodni uvjeti koji su neophodni za proizvodnju keramike. Dakle, prva pokusna istraživanja u uvali Plemići upućuju na arheološke ostatke rimske keramičarske radionice s pripadajućim gatovima radi lakšeg transporta proizvoda.

Literatura

Ilkić 2013 Mato Ilkić, Uvala Plemići između Rtine i Ljupča, u: 50 godina Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, katalog izložbe (ur.: Ante Uglešić, Ivo Fadić), Zadar, 2013: 52, 53.

doc. dr. sc. Mato Ilkić
Mate Parica

Summary

In late 2012 the first underwater archaeological explorations were carried out in Plemići bay, located between Rtine and